

Fonètica Catalana

Codi: 100699

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	3	1
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	4	1
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	3	1
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Daniel Recasens Vives

Correu electrònic: daniel.recasens@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Cal tenir coneixements bàsics de fonètica, fonologia i morfologia de la llengua catalana, i un cert domini de la tècnica de transcripció fonètica.

Objectius

Els objectius formatius són els següents:

(i) que l'alumne pugui identificar les propietats acústiques i articulatòries dels sons del català, en espectrogrames i en palatogrames, respectivament;

(ii) que pugui transcriure fonèticament fragments de varietats dialectals diferents;

(iii) que pugui discernir quines són les propietats fonètiques més adequades per a un text oral formal i les pugui dur a la pràctica.

Competències

Estudis de Català i Espanyol

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Estudis d'Anglès i Català

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar adequadament els coneixements adquirits per obtenir dades i utilitzar fonts documentals aplicables a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes.
2. Aplicar adequadament i reflexivament els principis prescriptius de la llengua catalana estàndard oral i escrita.
3. Construir un text escrit amb correcció gramatical i lèxica.
4. Construir un text oral amb correcció gramatical i lèxica.
5. Conèixer les característiques articulatòries dels sons del català.
6. Dominar l'expressió oral i escrita en llengua catalana.
7. Treballar autònomament en l'estudi sincrònic i diacrònic de la llengua i la literatura catalanes.

Continguts

1. Introducció. Fonètica articulatòria i fonètica acústica. Propietats articulatòries i acústiques dels sons.

L'Alfabet Fonètic Internacional, amb adaptació als sons del català; transcripció fonètica ampla i transcripció fonètica estreta. La coarticulació. Fonema i al·lòfons. Tipologia de processos fonètics i fonològics (elisió, assimilació, fusió, epèntesi). La síl·laba. Hiat, diftong i triftong. La prosòdia; accent i entonació.

2. Vocals del català. Característiques articulatòries i acústiques (estructura formàntica, durada, intensitat, freqüència fonamental). Sistemes vocàlics dels dialectes del català; espais vocàlics i dispersió. Alternances de timbre entre vocals mitjanes tòniques. Procés de reaccentuació. Evolució històrica. Mecanismes de reducció vocàlica; excepcions. L'harmonia vocàlica.

3. Diftongs subjacents del català (decreixents, creixents). Diftongació de vocals en el domini de mot. Processos de diftongació, elisió i fusió de vocals en el domini de frase. La /j/ intervocàlica mallorquina.

4. Consonants del català.

4a. Relació de grups consonàntics que poden aparèixer en les posicions d'obertura i coda de síl·laba. Procés d'agrupació sil·làbica de consonants.

4b. Oclusives orals. Diferències entre consonants de diferents llocs d'articulació pel que fa a l'oclusió, l'explosió, les transicions vocàliques i la sonoritat. Processos de lenició contextual i d'ensordiment final. Les oclusives /k, g/ del mallorquí.

4c. Oclusives nasals. Murmur nasal, explosió i transicions vocàliques. La nasalització vocàlica. Elisió de /n/ final.

4d. Laterals. Graus de foscó de // en els dialectes catalans. Al·lòfons de //. Pèrdua de contacte alveolar i vocalització de // fosca.

4e..Ròtiques. Propietats articulatòries i acústiques de les ròtiques bategant i vibrant. Al.lòfons i diferències dialectals. Elisió de ròtica final de mot.

4f. Fricatives i africades. Propietats articulatòries i acústiques. Processos d'ensordiment de fricatives i africades sonores, i d'africació, en posició final de mot. Sonorització de fricatives i d'africades finals davant de vocal del mot següent.

5. Grup consonàntics. Assimilació de lloc d'articulació en grups de consonants homorgàniques i heterorgàniques; casos de mescla gestual. Assimilacions de mode d'articulació i de sonoritat. Fusió de consonants. Realització de grups consonàntics en posició final de mot.

6. Qüestions d'ortofonia i estàndard oral. Relació entre qüestions de fonètica catalana i la fixació de l'estàndard oral.

Metodologia

L'explicació de la matèria es combinarà amb exercicis d'anàlisi acústica de sons i de seqüències de parla amb l'ús del programa Praat, i amb exercicis d'interpretació de palatogrames i de configuracions linguals obtingudes amb la tècnica d'ultrasons. Es faran pràctiques de transcripció fonètica de varietats dialectals diferents i presentacions a classe, en les quals s'hauran de posar a la pràctica les indicacions que s'hagin fet sobre l'adequació fonètica dels textos orals formals. S'estudiaran les característiques fonètiques de l'estàndard oral i s'efectuaran exercicis de correcció de la pronúncia dels estudiants a partir dels coneixements adquirits.

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura.

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, el professorat informarà dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi personal, elaboració de treballs de recerca i preparació de presentacions orals	74	2,96	1, 2, 4, 5, 6, 7
Exposició de temes i pràctiques	63,5	2,54	1, 2, 3, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Assessorament per a treballs de recerca i presentacions	9	0,36	1, 2, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es farà de la manera següent:

(a) Lliurament d'un treball d'investigació i d'exercicis de transcripció fonètica: 30%

(b) Presentació oral a classe d'un treball breu d'investigació: 10%

(c) Prova escrita parcial: 20%

(d) Prova escrita final: 40%.

-Per tal de considerar l'assignatura com a 'avaluable' caldrà haver fet l'activitat (d). Per aprovar l'assignatura caldrà treure una nota mínima de 5. L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

-La data de les proves i el termini de lliurament del treball s'anunciaran amb un mínim de dues setmanes d'antelació.

-La prova final es podrà fer en una data diferent de l'establerta només quan hi hagi raons de força major, que s'hauran de justificar apropiadament.

-Es podrà accedir a la recuperació quan s'hagi tret una nota compresa entre 3.5 i 4.9 de la nota final. Per participar en la recuperació, l'alumne ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura. La recuperació consistirà en una prova escrita equivalent com a mínim a un 50% de les activitats. La nota màxima de recuperació és 5.

-En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat a través de l'aplicació Moodle del procediment i data de revisió de les qualificacions.

-En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, aquest acte d'avaluació es qualificarà amb 0, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

-En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB.

-Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament d'un treball d'investigació i d'exercicis de transcripció fonètica	30%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7
Presentació oral a classe d'un treball breu d'investigació	10%	0,5	0,02	1, 2, 3, 5, 6, 7
Prova escrita final	40%	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 7
Prova escrita parcial	20%	3	0,12	1, 2, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bonet, Eulàlia, Maria Rosa Lloret i Joan Mascaró. 1997. Manual de transcripció fonètica. Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma.

Institut d'Estudis Catalans, Secció Filològica. 2009. Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I. Fonètica. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

Prieto, Pilar. 2004. Fonètica i fonologia. Els sons del català. Barcelona, Editorial UOC.

Recasens, Daniel. 1993. Fonètica i fonologia. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

Recasens, Daniel. 1996. Fonètica descriptiva del català. Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català al s. XX. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. 2a. edició.

Recasens i Vives, Daniel. 2014. Fonètica i fonologia experimentals del català. Vocals i consonants. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

Aquesta bibliografia es completarà amb enllaços web que es podran trobar al Campus Virtual.

Programari

S'utilitzarà el programa Praat d'anàlisi acústica de sons.